

El català guanya terreny

La darrera enquesta del Centre d'Investigacions Sociològiques (CIS) sobre l'ús del català confirma que avança el coneixement de la llengua a Catalunya, al País Valencià i a les Illes Balears malgrat que la consulta s'ha fet d'una manera fragmentada.

Cada cert temps el Centre d'Investigacions Sociològiques (CIS), organisme adscrit al Ministeri de la Presidència espanyol, elabora una enquesta sobre l'ús de les llengües autòctones a les comunitats bilingües de l'estat, com ara Galícia, Navarra, Euskadi, Catalunya, el País Valencià, i les Illes Balears. La darrera vegada que es va fer aquest estudi va ser l'abril del 1993 i llavors els resultats aixecaren una agra polèmica entre els sociolingüistes per la metodo-

logia que va utilitzar aquest organisme públic. El CIS no va reflectir en l'enquesta referida al País Valencià, per exemple, l'existència d'una zona històricament castellanoparlant, i això va originar uns resultats molt desfavorables per a la normalització lingüística. Els percentatges, aleshores, diferien del darrer estudi que havia fet només un any abans, per exemple, la Direcció General de Política Lingüística de la Generalitat Valenciana. Passada aquesta tempesta de xifres,

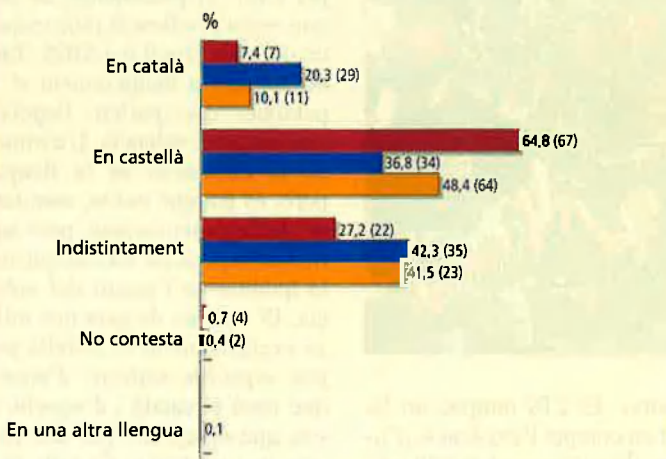
dades i comparacions, a l'octubre del 1998 el CIS va tornar a confeccionar un estudi de similars característiques que intenta donar una visió de conjunt de l'estat del català a Catalunya, el País Valencià i les Illes Balears. Però, sembla que res no ha canviat des del 1993, perquè la metodologia emprada en aquest darrer estudi ha estat la mateixa que fa uns anys. A banda d'aquests aspectes tècnics, l'estudi també ha estat criticat perquè no formula preguntes referides al conflicte lingüístic al

L'ÚS DEL CATALÀ

Enquestes realitzades l'octubre de 1998 (les xifres en parèntesi són de l'abril de 1993)

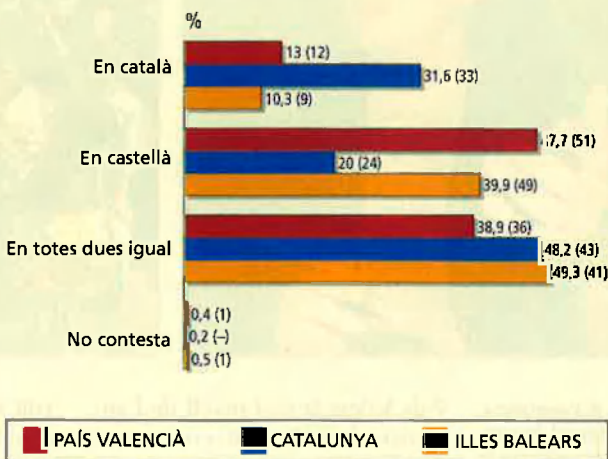
En quina llengua prefereix llegir?

Solament als qui saben llegir en català

En quina llengua prefereix veure la televisió?

Solament als qui entenen el català

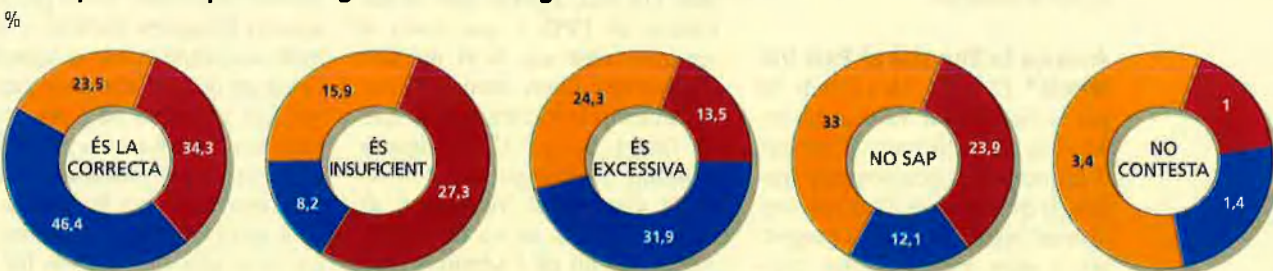
PAÍS VALENCIÀ CATALUNYA ILLES BALEARS

Quina llengua utilitza amb major freqüència en les següents situacions?

Solament als qui entenen i parlen el català

Què opina de la política lingüística del seu govern autonòmic?

FONT: CENTRO DE INVESTIGACIONES SOCIOLOGICAS (CIS)

ARXIU / DOMENEC UMBERT

ARXIU / RAFA GIL

A l'esquerra, Miquel Pueyo, sociolingüista de la Universitat de Lleida.

A la dreta, imatge d'una Trobada d'Escoles en Valencià celebrada el 6 de maig del 1995 a la ciutat de València.

D'ençà uns anys, aquestes trobades han congregat cada vegada major nombre de pares i alumnes en defensa d'una educació de qualitat i en valencià.

País Valencià o al nivell de l'audiència de TV3 entre els enquestats del País Valencià o de les Illes Balears. Alguns sociolingüistes veuen una intencionalitat més aviat política en preguntes com ara "Què significa Espanya per vostè?", o com "Si es troba vostè a l'estranger i li pregunten d'on és, què és el primer que diria?". Segons els especialistes, qüestions d'aquesta mena no tenen cabuda en un estudi sobre l'ús d'una llengua. Resulta també curiós que es pregunte als nouvinguts a Catalunya, País Valencià i les Illes Balears si han tingut cap problema amb el català o que si, vivint en alguna de les comunitats catalanoparlants, han tingut cap problema amb el català, mentre que la mateixa qüestió no es formula als catalanoparlants respecte al castellà. A més, per confeccionar l'estudi no s'ha pres tota l'àrea lingüística del català com un conjunt, sinó que s'ha trossejat en tres parts, per comunitats autònomes.

Avança la llengua al País Valencià? El 1995 en l'estudi fet per la Generalitat Valenciana sobre l'ús de la llengua, l'univers d'enquestats es componia de majors de quinze anys. Però ara, significativament, el CIS ha preguntat, a pocs mesos d'unes eleccions municipals, autonòmiques i europees, només a majors de di-

vuit anys. El CIS tampoc no ha tingut en compte l'existència d'una zona històricament castellanoparlant, i segons els sociolingüistes que ha consultat El TEMPS, perquè l'estudi siga més fiable, el

L'estudi no ha tingut en compte l'àrea lingüística del català com un conjunt sinó que l'ha trossejada per comunitats autònomes.

CIS hauria d'haver fet dues enquestes diferents i independents per mostrar l'evolució de l'ús de la llengua tant a la zona valencianoparlant com a la castellanoparlant. Un altre aspecte que va ser criticat el 1993 i que torna a ser qüestionat ara és el nombre d'enquestes fetes, només 771 a 41 municipis, mentre que la que va fer el Servei d'Investigació i Estudis Sociolingüístics (SIES) de la Generalitat Valenciana al maig del 1995, en va fer 1.600. Aquest estudi de l'administració autonòmica valenciana va reparar, atenent criteris demogràfics,

1.200 enquestes a la zona valencianoparlant i 400 a la castellanoparlant, de manera que el marge d'error estadístic es va reduir al 2,9%. L'enquesta del CIS estima en un 3,60% el seu percentatge d'error. Segons les dades difoses pel CIS, el percentatge de gent que entén el valencià puja respecte al darrer estudi del SIES. També augmenta lleugerament el de persones que parlen, llegeixen i escriuen en valencià. L'evolució de la utilització de la llengua, però, és gairebé nul·la, com també la del coneixement, però augmenta, segons els sociolingüistes, la qualitat de l'usuari del valencià. El nombre de gent que utilitza exclusivament el castellà perd pes específic enfront d'aquells que usen el català i d'aquells altres que opten tant per una llengua com per l'altra. Es a dir, hi ha una lleugera recuperació de l'ús del valencià, tot tenint en compte que el castellà és la llengua dominant al País Valencià.

Avanç irregular a Catalunya.

Les dades de l'enquesta del CIS referides a Catalunya han posat en evidència el descens de la vitalitat oral del català i de la seua condició de llengua pròpia d'aquest territori actualment. El 48% dels enquestats entén, parla, llegeix i escriu el català, mentre que l'any 1993 aquest percentatge només era del 41%. D'altra banda el bilingüisme ha experimentat un augment molt important. Si en la darrera consulta de l'organisme estadístic del govern central fa cinc anys, només l'1% dels enquestats es declaraven bilingües, ara la xifra puja al 16%. Tot i això, per Miquel Pueyo professor de sociolingüística de la Universitat de Lleida, "en la pràctica aquests bilingües tendiran a usar molt majoritàriament el castellà, llevat de quan s'adrecin a persones que coneixen bé i que sàpiguen que parlen català. Si els qui es consideren catalanoparlants usen només la seva llengua en un 47% quan contesten el telèfon, ja em diràs quin ús n'han de fer els bilingües!" L'enquesta deixa clar que conèixer el català no implica

la seua posterior utilització, i a més a més la recuperació del prestigi del català no va acompanyada –ans al contrari– d'un increment de la vitalitat oral. L'any 1993 el 51% dels enquestats contestaven en català al telèfon mentre que ara només ho fa el 47%. Quan els catalans van a comprar parlen un 3% menys la seua llengua que fa uns anys; quan prenen notes, un altre 3% menys i quan pregunten a un desconegut pel carrer, un 2% menys.

S'estabilitza el català a les Illes.

A les Illes Balears la situació de la llengua s'ha estabilitzat segons els experts. Tot i això, si el 1993 els enquestats pel CIS que declaraven que entenien, llegien, escrivien, i parlaven el català eren el 22%, ara, anys després, aquesta xifra ha pujat al 31%. Segons Gabriel Bibiloni, professor de sociolingüística de la Universitat de les Illes Balears (UIB), aquest increment de catalanoparlants no es tradueix en un major ús de la llengua. "Aquest –diu Bibiloni– és el problema més preocupant: la dissociació o divergència entre els índexs relativament alts de catalanoparlants i els índexs d'ús reals del català en casos concrets. Per exemple, només 56 de cada 100 persones diuen que usen el català quan demanen quelcom a un desconegut al carrer". Per aquest professor, certes preguntes fetes als enquestats els poden confondre. "Fer servir –afirma Bibiloni– els conceptes de "bilingüe" o de "ca-

tanoparlant" és bastant complex per als sociolingüistes, i més encara per al ciutadà corrent. Per això, quan una enquesta aborda aquest fenomen ha d'estar planificada al mil·límetre per tal d'evitar distorsions serioses."

Tot mirant arrere. Pel que fa a la política lingüística de les diferents administracions autonòmiques, un 34,2% dels valencians troben que és la correcta, al Principat un 46% contesta afirmativament, i el 23,5% a les Illes Balears. D'altra banda, un 27,3% dels enquestats al País Valencià i un 15,9% a les Illes pensen que les mesures en favor de la normalització lingüística són insuficients. Tant a les Illes Balears com al País Valencià un 24,3% i un 23,9% de la gent consideren que és excessiu el suport que les respectives administracions autonòmiques presten a la llengua.

D'altra banda, els sociolingüistes s'han cansat d'advertir que les polítiques lingüístiques de les administracions autonòmiques de parla catalana haurien d'estar coordinades a fi de garantir uns resultats satisfactoris.

A més, en el cas del País Valencià i les Illes Balears, els índexs d'aprovació de la política lingüística són més aviat baixos. Caldria preguntar-se, doncs, si en aquests pobres resultats han influït les mesures repressives o inhibidores pel que fa a la normalització lingüísti-

PERCENTATGE DE POBLACIÓ QUE ENTÉN, PARLA, LLEGEIX I ESCRIU EN CATALÀ

Entre parèntesis, dades de l'abril de 1993

ca que han aplicat des de fa anys els governs autonòmics d'Eduardo Zaplana i Jaume Matas. Curiosament els resultats d'aquesta enquesta s'han fet públics al País Valencià tot just quan ha acabat una de les poques campanyes de promoció de l'ús del valencià –sota el lema "En valencià, clar que sí"– realitzada per la Generalitat Valenciana.

Comptat i debatut, cada vegada hi ha més experts que pensen que el català es va guanyant a pols un espai en un sistema lingüístic dominat pel castellà.

Mario Reyes

Salt en fals

Pasqual Mas i Usó

El mutisme d'un pintor, internat en un sanatori per esquizofrènic, es trenca davant del quadern on decideix escriure la història de la seua vida, la relació dels seus fracassos i frustracions.

Bromera
"L'Esclèctica", 58

Perles de la literatura universal

Vicenta Adell Cerdà

Aquesta obra està plantejada com una aportació més en el cabal de l'usuari del valencià i que, com a factor de continguts amb missatge moral i de pensaments universals, desitja obtenir una anàlisi mitjançant la seua pròpia experiència i investigació.

Denes 10 Editorial

Elegies (1985-1986)

Jaume Pomar

L'itinerari poètic de Jaume Pomar (Palma, 1943) va iniciar-se fa una trentena llarga d'anys i a hores d'ara ja compta amb una desena de llibres publicats. Sens dubte es tracta d'una de les obres poètiques més rellevants i sòlides de la seva generació.

Editorial Moll
"Balanguera", 81